МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
"Проф. д-р Параскев Стоянов" Варна
ФАКУЛТЕТ „ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА"

Утвърдена с Протокол на ФС №12/07.12.2022г

Утвърждавам:
ДЕКАН
/Проф. д-р Стефан Пеев, д.м.н./

УЧЕБНА ПРОГРАМА

по

"СЪДЕБНА МЕДИЦИНА"

Специалност "ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА"
Дисциплина-задължителна
Образователно-квалификационна степен "МАГИСТЪР"
Професионална квалификация "ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА"

Вид на занятията	Семестър	Хорариум-часа седмично	Хорариум-часа Общо
Лекции	VII	1	15
Практически упражнения	VII	1	15
Общо часа			30
Форми на контрол	Текущ контрол		Изпит VII семестър
Кредити (ECTS)			2
Извънаудиторна заетост			30

Варна, 2022

АНОТАЦИЯ

Цел на учебната дисциплина	Основната цел на съдебната медицина е да изследва медикобиологичните проблеми в правната практика. Основните проблеми са: 1) разследване на смъртта - ранни и късни трупни промени; съдебномедицинска травматология – наранявания с твърди тъпи предмети, с остри предмети и наранявания с огнестрелно оръжие, падане от високо, увреждания при пътнотранспортни произшествия; асфиксия; смърт от крайни температури и електрически ток; съдебномедицинска токсикология; внезапна ненасилна смърт; детеубийство; идентификация; 2) съдебномедицинска експертиза на жив човек - физическо и сексуално посегателство. 3) медицинска деонтология - медицински правонарушения, евтаназия, аборт, трансплантация и др.

Резултати за студентите в края на курса на обучение:	
Знания	▪ Процесуални основи на СМЕ в Република България. ▪ Основни морфологични характеристики на увреждания от: твърди тъпи предмети; остри предмети; огнестрелни оръжия; взривове. ▪ Особености на механичната асфиксия – стадии, класификация, морфология. ▪ Витални и послесмъртни повреди. Причина и генеза на смъртта ▪ Ранни и късни трупни изменения. ▪ Особености и морфологични характеристики на действието на електрически ток, крайни температури и промени в налягането върху човешкия организъм ▪ Определение на отрова и отравяне. Токсикодинамика и токсикокинетика на отровите. Класификация на отровите. Отравяне от киселини и основи. Отравяне от въглероден оксид. Хранителни отравяния. Отравяне от етанол и метанол. Отравяния от лекарства и наркотици. ▪ Особености на скоропостижната смърт. ▪ Особености на съдебномедицинската експертиза при полови престъпления, детеубийство, бременност,аборт и станало раждане. ▪ Особености при съдебномедицинската идентификация на трупове и трупни части, както и на живи лица. ▪ Особености на медицинската деонтология. Определение, източници, правомерност на медицинските действия, медицински риск. ▪ Умишлени и непредпазливи медицински правонарушения. Лекарски грешки и нещастни случаи в медицинската практика. ▪ Особености на законовите основи на евтаназията и трансплантацията на тъкани и органи
Умения	▪ *Правилно и точно описание на травматично увреждане с разпознаване на механизма на неговото получаване.*
Компетенции	*1.* **Медицински познания** за утвърдените и развиващите се биомедицински, клинични и сродни (напр. епидемиологични и социално-поведенчески) науки и прилагането на тези знания към грижите за пациентите.

	○ *Да познават предмета и задачите на съдебната медицина.* ○ *Да познават признаците на индивидуалните особеностти на различните травматични фактори.* ○ *Да прилагат изследователски и аналитичен подход към решаването на клинични и научни проблеми.* ○ *Да прилагат на медицински и научни знания в клинични ситуации.* 2. **Практическо обучение и самоусъвършенстване**, което включва изследване и оценка на собствените им грижи за пациентите, оценка и асимилация на научни доказателства, и подобрения в грижите за пациентите. ○ *Да могат да водят правилно медицинска документация, за целите на съдебната медицина.* ○ *Да изследват и оценяват практиките за грижи за пациентите (вкл. собствените).* ○ *Да оценяват и асимилират научни доказателства,* ○ *Да прилагат медицина, основана на доказателства.* ○ *Да подобряват медицинската практика.* 3. **Междуличностни и комуникационни умения**, които осигуряват ефективен обмен на информация и работа в екип с пациенти, техните семейства и други здравни специалисти. ○ *Да могат да комуникират с органите на реда и със съда.* 4. **Професионализъм**, проявен чрез ангажимент за изпълнение на професионални отговорности, придържане към етичните принципи и чувствителност към разнообразни групи пациенти. ○ *Да демонстрират професионално поведение и отговорност.* ○ *Да демонстрират хуманизъм и културна компетентност.* ○ *Да поддържат емоционално, физическо и психическо здраве.* ○ *Да се стремят към непрекъснато личностно и професионално израстване...* 5. **Системно ориентирана практика**, която се проявява чрез действия, демонстриращи осведоменост и отзивчивост в по-широкия контекст на системата на здравеопазване, както и способността ефективно да се използват системни ресурси за осигуряване на оптимални грижи.

	○ *Да работят ефективно в различни среди и системи за предоставяне на здравни грижи, свързани с тяхната клинична специалност.* ○ *Да анализират риска и ползите в грижите за пациента и/или населението, когато е уместно.* ○ *Да работят в междупрофесионални екипи.* ○ *Да участват в идентифицирането на системни грешки и в прилагането на потенциални системни решения.*

Ключови компетентности за учене през целия живот[1], които дисциплината развива:	
Езикова грамотност способността за разпознаване, разбиране, изразяване, създаване и тълкуване на понятия, чувства, факти и мнения както в устен, така и в писмен вид, при използване на нагледни, звукови материали, аудиоматериали и материали в цифров формат в различни дисциплини и ситуации. Тя предполага способност за общуване и успешно разбиране с останалите хора по подходящ и съзидателен начин.	**X**
Многоезикова компетентност определя способността за ефективно ползване на различни езици по подходящ начин за комуникация. Тя като цяло обхваща същите основни умения като тези на езиковата грамотност: основава се на способността за разбиране, изразяване и тълкуване на понятия, мисли, чувства, факти и мнения както в устен, така и в писмен вид (слушане, говорене, четене и писане), в подходящ кръг обществени и културни контексти в съответствие със собствените желания или нужди.	
Математическа компетентност и компетентност в областта на точните науки, технологиите и инженерството А. Математическата компетентност е способността за развиване и прилагане на математическо мислене и поглед с цел решаване на различни проблеми в ситуации от ежедневието. Като се стъпва на добра математическа грамотност, се набляга на разсъждението и дейността, както и на знанията. Математическата компетентност включва в различна степен способността и желанието за използване на математически начини на мислене и представяне (формули, модели, концепции, графики и диаграми). Б. Компетентността в областта на точните науки се отнася до способността и желанието да се обясни природният свят посредством натрупаните знания и използваните методики, включително наблюдение и експериментиране, с цел задаване на въпроси и формулиране на заключения, основани на факти. Компетентностите в областта на технологиите и инженерството са прилагането на тези знания и методики в отговор на предполагаеми човешки желания или нужди. Компетентността в областта на точните науки, технологиите и инженерството включва разбиране на промените, причинени от човешката дейност, и отговорността на отделния гражданин.	X
Цифрова компетентност уверено, критично и отговорно ползване и ангажираност с цифровите технологии за учене, на работното място и за участие в обществото. Тя включва информационна грамотност и грамотност по отношение на данните, общуване и сътрудничество, медийна грамотност, създаване на цифрово съдържание (включително програмиране), безопасност (включително благосъстояние в цифрова среда и компетентности във връзка с киберсигурността), свързани с интелектуалната собственост въпроси, решаване на проблеми и критично мислене.	**X**

1 дефинирани през 2018 г. от Съвета на Европейския съюз (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

Личностна компетентност, социална компетентност и компетентност за придобиване на умения за учене способността човек да разсъждава за себе си, да управлява ефективно времето и информацията, да работи конструктивно с други хора, да запазва своята устойчивост и да управлява собственото си учене и кариера. Това включва способност за справяне с несигурността и сложността, за придобиване на умения за учене, за подпомагане на собственото физическо и емоционално благосъстояние, за поддържане на физическото и психичното здраве, за воденето на здравословно осъзнат и ориентиран към бъдещето начин на живот, за съпричастност и за управление на конфликти в един приобщаващ и подкрепящ контекст.	X
Гражданска компетентност способността за действие като отговорни граждани и за пълноценно участие в гражданския и социалния живот въз основа на разбиране на социалните, икономическите, правните и политическите понятия и структури, както и световните събития и устойчивост.	X
Предприемаческа компетентност способността за действие в съответствие с благоприятни възможности и идеи и за тяхното трансформиране в ценности за другите хора. Тя се основава на творчество, критично мислене, способност за решаване на проблеми, инициативност, постоянство и умение за работа в сътрудничество с цел планиране и управление на проекти, които имат културна, социална или финансова стойност.	
Компетентност за културна осведоменост и изява разбиране и уважение към начина, по който идеи и значение се изразяват творчески и се предават в различните култури и посредством редица изкуства и други форми на културата. Тя включва ангажираност за разбиране, развиване и изразяване на собствените идеи и чувство за собственото място или роля в обществото по разнообразни начини и в най-различен контекст.	

Методи на обучение
1. лекции 2. семинарни упражнения 3. практически упражнения, решаване на практически и творчески задачи, казуси, консултации, дискусии, работа с научна литература, нормативни документи, бази данни, анализи, презентации, ……

Връзка с други дисциплини от учебния план на специалността
4.

СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА:

- ***ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ЛЕКЦИИ***

No	Тема	Брой часове
1	Определение, задачи, методи и съдържание на съдебната медицина. Организация на съдебномедицинската експертиза в България.	1
2	Обща травматология - определение и класификация. Увреждания от механични фактори. Увреждания от твърди тъпи предмети. Причина и генеза на смъртта при механични увреждания.	2
3	Увреждания при огнестрелни наранявания. Увреждания от остри предмети.	2
4	Механични асфиксии. Странгулации - видове, генеза на смъртта. Удавяне; други механични асфиксии.	2
5	Увреждания от механични фактори на меки тъкани и кости в лицево- челюстната област и в устната кухина	2
6	Освидетелстване на живи лица - поводи за освидетелстване, документация. Телесни повреди по НК	2
7	СМЕ за идентификация на личността: на живо лице, на труп, на кости и костни останки. Идентификация по зъби.	2
8.	Медицинска деонтология. Определение, източници, правомерност на медицинските действия, трансплантация, евтаназия. Професионални правонарушения на медицинските работници и наказателна отговорност за тях. Непредпазливи действия на медицинските работници.	2
	ОБЩО	**15**

- ***ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА СЕМИНАРНИ ЗАНЯТИЯ И ПРАКТИЧЕСКИ УПРАЖНЕНИЯ В VII СЕМЕСТЪР:***

№	Тема	Брой часове
1	Съдебна медицина –задачи, методи, обекти, организация. Видове СМЕ.	2
2	СМЕ при увреждания от твърди тъпи и остри предмети.	2
3	СМЕ при увреждания от транспортни средства и огнестрелни оръжия.	2
4	СМЕ на живи лица.	2
5	СМЕ при механични асфиксии.	2
6	Съдебномедицинска експертиза при отравяния, наркотици.	2
7	Съдебномедицинска експертиза в денталната медицина.	2
8	Съдебномедицинска аутопсия.	1
	ОБЩО	15

**Занятията са с продължителност 2 учебни часа/седмица*

КОНТРОЛ И ОЦЕНЯВАНЕ НА ЗНАНИЯТА, УМЕНИЯТА И КОМПЕТЕНЦИИТЕ

Качеството и обема на усвоените знания, умения и компетенции се установява с помощта на:

краен контрол: устно и писмено развитие на две теми от конспекта

Регламент за провеждане на семестриалния изпит

Допускането до семестриален изпит се осъществява при успешно положен текущ контрол. Изпитът се състои от:

1. Теоретична част

Форма на контрол	Коефициент на тежест	Резултат
(Писмен + устен)/2	1	А
Окончателна оценка оценка		А

Крайната оценка се формира изцяло от резултата от семестриалния контрол и се записва като цяло число.

Обективността на оценяването се гарантира чрез прилагането на общовалидни критерии за определяне на нивото на усвоените знания и умения по учебната дисциплина, както следва:

Шестобална система за оценяване	КРИТЕРИИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НИВОТО НА ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОПЕТЕНЦИИ	Степен на теоретична и практическа подготовка
Отличен 6	**МНОГО ВИСОКО НИВО** отлични резултати с незначителни пропуски в демонстрирането на знания, умения и компетенции	**91-100 %**
Мн. добър 5	**ВИСОКО НИВО** много добри резултати с минимални пропуски в демонстрирането на знания, умения и компетенции	**81-90 %**
Добър 4	**СРЕДНО НИВО** добри резултати с определен брой съществени грешки в демонстрирането на знания, умения и компетенции	**71-80 %**
Среден 3	**МИНИМАЛНО ИЗИСКУЕМО НИВО** владеене и демонстриране на знания, умения и компетенции в обсега на задължителния минимум на овладяване на дисциплината	**60-70 %**
Слаб 2	**ПОД МИНИМАЛНО ИЗИСКУЕМО НИВО** демонстриране на знания, умения и компетенции под определения минимум, при което е необходима допълнителна работа за неговото покриване	**< 60 %**

личността по следи от зъби. Установяване на възраст, пол и професия по дентален статус. Дентална експертиза на отделни зъби, коронки, протези и челюсти.

26. Съдебномедицинска танатология. Диагностика на смъртта. Класификация на смъртта. Суправитални явления.

27. Ранни и късни трупни изменения.

28. Съдебномедицинска експертиза по писмени данни. Съдебномедицинска експертиза при професионални медицински правонарушения.

29. Медицинска деонтология - определение, деонтологични източници.

30. Правомерност на медицинските действия.

31. Трансплантация на тъкани и органи.

32. Евтаназия.

33. Професионални правонарушения на медицинските работници. Класификация на професионалните правонарушения в медицинската дейност.

34. Умишлени престъпления във връзка с медицинската дейност.

35. Непредпазливи действия на медицинските работници и незнание на професията.

36. Лекарски грешки и нещастни случаи в медицинската практика.

Учебната програма е приета на:

▪ **Катедрен съвет на Катедрата по Обща и клинична патология, съдебна медицина и деонтология**	**Протокол № 401/29.11.2022 г.**
▪ **Програмен съвет**	**Протокол № /**
▪ **Факултетен съвет**	**Протокол № /**

КАТЕДРА ПО ОБЩА И КЛИНИЧНА ПАТОЛОГИЯ • МУ-ВАРНА

Изготвил програмата: Доц. д-р Вилиам Доков д.м.

(……)

Съгласувал Ръководител катедра: Проф. д-р Мария Цанева д.м.

(……)